

COMPETITIE

Vrouwen dringen nog steeds slechts mondjesmaat door tot de top. Van de bestbetaalde managers in het bedrijfsleven is slechts 2,5% vrouw. Dit weekend begint de competitie betaald voetbal. Van diegenen die om 7 uur zondagavond met het bordje op schoot voor de TV aanschuiven is het merendeel man. Is er een verband tussen deze twee waarnemingen? Is er iets bij competitie dat mannen aantrekt en vrouwen afstoot?

Er zijn een viertal traditionele verklaringen waarom aan de top en in sommige prestigieuze beroepen het aantal vrouwen op de vingers van één hand te tellen is. Vrouwen kunnen minder geschikt zijn, ze kunnen door mannen gediscrimineerd worden, ze kunnen terugschrikken voor het werken in een mannenomgeving, of ze kunnen eenvoudigweg de voorkeur geven aan andere bezigheden en beroepen. De verantwoordelijkheden die met topfuncties gepaard gaan zijn niet alleen zaligmakend. Het opvoeden van kinderen levert minder geld, maar misschien wel meer genot op. Niet iedereen kickt op het idee te kunnen beslissen wat anderen moeten doen.

Onderzoek laat zien dat elk van deze factoren een bijdrage levert aan de kloof tussen de seksen, maar dat ze samen niet alles verklaren. Een recente studie van twee vrouwelijke economen wijst uit dat ook op een volkomen gelijk speelveld, zonder discriminatie, vrouwen minder vaak aan de top komen omdat het competitieve proces waarmee die functies vergeven worden hen tegenstaat.

Mijn collega's lieten groepjes van vier studenten, twee vrouwen en twee mannen, een drietal opdrachten uitvoeren. Bij de eerste opdracht moest ieder 5 minuten lang rijtjes van steeds vijf getallen (tussen 10 en 100) optellen. Elk goed opgeteld rijtje leverde 50 cent op. Ook bij de tweede opdracht moesten rijtjes getallen worden opgeteld. Nu kreeg echter alleen die student van de vier die de meeste sommen goed had, uitbetaald, en wel 2 Euro per juist antwoord. Ook bij de derde opdracht moest gerekend worden. Ditmaal konden de studenten kiezen hoe ze betaald wilden worden: stukloon (50 cent per juist antwoord) of competitie (2 Euro per juist antwoord als jij tenminste het beste bent).

Om goed te rekenen moet je vooral accuraat werken. Vrouwen doen dat minstens zo goed als mannen. Bij opdracht 1 werden gemiddeld iets meer dan 10 juiste sommen gemaakt. Er was geen verschil tussen de seksen. Concurrentie stimuleerde zowel mannen als vrouwen tot harder werken: bij opdracht 2 maakte iedere sekse gemiddeld ongeveer 12 juiste optellingen binnen de vijf minuten. Vrouwen wonnen even vaak als mannen.

Als je denkt dat je goed kunt rekenen, kun je bij opdracht 3 het beste voor competitie kiezen, anders is stukloon beter. Wat bleek? 73% van de mannen koos voor concurrentie, tegen slechts 35% van de vrouwen. Twee keer zoveel vrouwen kiezen er dus voor de competitie te vermijden! Waarom?

Een eerste reden is dat mannen aan zelfoverschatting leiden. Preciezer geformuleerd: zowel mannen als vrouwen schatten hun eigen rekencapaciteiten te hoog in, maar mannen overschatten hun eigen kunnen meer dan vrouwen. 75% van de mannen denkt dat hij het beste van de groep is, tegen slechts 43% van de vrouwen. In de praktijk kan natuurlijk 1 van de 4 (25%) het beste zijn.

Zelfoverschatting is echter niet het enige dat een rol speelt. Ook vrouwen die denken dat ze goed zijn kiezen ervoor de competitie te vermijden. Vrouwen die echt goed kunnen rekenen en die bijvoorbeeld 14 sommen goed scoren, zouden in de competitie met 50% kans 28 Euro kunnen winnen. Ze kiezen echter voor stukloon en nemen met 7 Euro genoegen.

Als er weinig vrouwen aan het spel deelnemen, zullen er automatisch ook weinig vrouwelijke winnaars zijn. Men hoeft geen rekenwonder te zijn om de logica hiervan in te zien. Lastiger is de vraag waarom in onze maatschappij niet meer hoogbegaafde vrouwen aan het echte spel deelnemen.

Eric van Damme

(De auteur is hoogleraar economie bij CentER en directeur van TILEC, het Tilburg Law and Economics Center, Universiteit van Tilburg)